

МАТЫЎ СМЕРЦІ Ў ЛІРЫЦЫ МІХАСЯ СТРАЛЬЦОВА (БЕЛАРУСЬ) І АНХЕЛА ГАНСАЛЕСА (ІСПАНІЯ)

АНХЕЛА ЭСПІНОСА РУІС

Анатацыя: Наша праца з'яўляецца параўнаннем матыву смерці ў паэзіі Міхася Стральцова і Анхела Гансалеса. Наша мэта – рэалізацыя параўнальнага аналізу дадзенага матыву ў іх паэзіі; знаходжанне галоўных супольных і адрозных пунктаў у іх успрыманні матыву смерці. Вызначэнне фактараў, якія характарызуюць гэты матыв у абодвух аўтараў, дазволіць нам далей даследаваць яго ў іспанскай і беларускай літаратурах XX стагоддзя.

Ключавыя словы: Міхась Стральцоў, Анхел Гансалес, паэзія, матыв смерці.

THE THEME OF DEATH IN THE POETRY OF MICHAŚ STRAŁCOŪ (BELARUS) AND ANGEL GONZALEZ (SPAIN)

Abstract: The aim of the work is to compare the theme of death in the poetry of Michaś Strałcoŭ and Angel Gonzalez. The goal was to perform a comparative analysis of said theme based on their poetry; to find the main similarities and differences in their perception of the theme of death. The identification of the factors characterising said theme in both authors' work will enable us to further analyse it in Spanish and Belarusian twentieth-century literature.

Keywords: Michaś Strałcoŭ, Angel Gonzalez, Poetry, Theme of Death.

Як сцвердзіла Анабэль Сайс Рыполь у сваім артыкуле “Смерць у літаратуры: XIX і XX стагоддзі”, пісаць пра смерць у літаратуры – гэта спроба адказаць на адно з пытанняў, якія задае сабе чалавек любое культуры, эпохі і веры. Паэзія другое паловы XX стагоддзя ў Беларусі і ў Іспаніі – не выключэнне, і менавіта па гэтай прычыне мы выбралі матыў смерці як першы для параўнання творчасці двух аўтараў – Анхела Гансалеса і Міхася Стральцова.

Міхась Стральцоў (сапр. Міхаіл Лявонавіч Стральцоў) нарадзіўся 14 лютага 1937 года ў вёсцы Сачын Слаўгарадскага раёна Магілёўскай вобласці ў сям’і настаўніка. Скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт (1959). Працаваў у газеце “Літаратура і мастацтва” (1959–1961), часопісах “Польмя” і “Малодосць” (1961–1968), з 1984 – загадваў аддзелам крытыкі часопіса “Нёман”. З першымі вершамі выступіў у друку ў 1957 годзе. Працаваў у жанрах прозы, паэзіі, крытыкі. Публікаваў літаратурныя пераклады на беларускую мову.

Пакаленне дзяцей вайны, або філалагічнае пакаленне (да якога належыць Міхась Стральцоў), – пакаленне канца 1950–1960-х гадоў. Пакаленне няспраўджаных надзей, расчараваных рамантыкаў, якое не змагло да канца самарэалізавацца, засталася “на ростанях” са сваёй рамантычнай праўдай. У творчасці паэтаў гэтай групы на першым месцы аказвалася асэнсаванне асабістай далучанасці да лёсу народа і Радзімы, праўдзівая ацэнка ваенных падзей, а таксама (па словах А. Вярцінскага) “неабходнасць гаварыць пра сябе, як пра час, і пра час – як пра сябе, гарэць у вершах усёй сваёй чалавечай сутнасцю”. Такім чынам, можам вызначыць ролю матыву смерці ў лірыцы філалагічнага пакалення: смерць звязана, з аднаго боку, з лёсам радзімы і з вайною, якая мела велізарны ўплыў на дзіцячую псіхіку будучых літаратараў, а з іншага боку, з часам у метафізічным, філасофскім сэнсе.

Анхел Гансалес нарадзіўся ў горадзе Ав’еда 3 верасня 1925 года. У 1943 годзе Анхел Гансалес захварэў на сухоты. Малады чалавек пачаў доўгі працэс лекавання ў Парама-дэль-Сіль, што сыграла важную ролю ў фармаванні яго любові да чытання. Праз тры гады Гансалес вырашыў вывучаць права ва ўніверсітэце горада Ав’еда. У 1950 годзе пачаў вывучаць журналістыку ў Афіцыйнай школе журналістыкі Мадрыда. Яго досвед “дзіцяці вайны” быў адлюстраваны ў кнізе *Aspero mundo* (па-беларуску “*Бурны свет*”, 1956 г.), яго першым зборніку, за які ён атрымаў заахвочвальны прыз прэміі *Adonais*.

Матывы часу і смерці граюць важную ролю ў лірыцы паэтычнай групы 50-х гадоў: ужо ў 1964 годзе крытык Хасэ Алівія Хіменэс заўважыў у кнізе *Cinco poetas del tiempo* (па-беларуску “*Пяць паэтаў часу*”), што ў паэзіі гэтых аўтараў (сярод якіх і Анхел Гансалес) пе-

раважае матыў часу ў спалучэнні з таямніцай існавання і дзіўнымі адносінамі паміж фактамі. Напрыклад, Хіменэс паказвае, што гэтыя пазыцыі спяваюць аб часе альбо, інакш, аб рэальнасці, якая ператварылася ў час і падпарадкоўваецца яму. У творчасці Анхела Гансалеса дадзены матыў дасягае надзвычайнага ўзроўню яснасці праз асаблівасці стылю літаратара. У межах яго паэзіі адным з галоўных пытанняў, на самай справе, з'яўляецца час, але не як метафізічная сутнасць, а звязаны з пачуццямі адзіноты і настальгіі, значыць, прыходзіць усведамленне разбуральнага дзеяння часу. Тон вельмі разнастайны, пераходзіць ад экзістэнцыяльнай сур'ёзнасці да легкадумнасці, праходзячы праз гумар, сарказм, іронію і драматызацыю, якія заўсёды выкарыстоўваюцца ў якасці шляхоў вырашэння крытыкі рэальнасці.

Для нашага аналізу з лірыкі Міхася Стральцова мы выбралі сем твораў з яго першага лірычнага зборніка *“Ядлоўцавы куст”* (1973 года), у якім мы заўважылі значную і разнастайную перавагу матыву смерці. У поўнай версіі нашага артыкула аналізуюцца наступныя тэксты: *“Шчаслівая хвіліна”* (35), *“На адпачынку”* (44–45), *“Цяжар душы – цяжар паднебных хмар...”* (48), *“Помста”* (52), *“Размова з часам”* (55–56), *“Замест санета”* (57) і *“Партрэты”* (65–66).

У выпадку Анхела Гансалеса мы падабралі яшчэ сем вершаў з розных зборнікаў, а канкрэтна: *El otoño se acerca, Todo amor es efímero, Cumples años, La inmortalidad de la nada, Ya nada ahora, Final i Último sueño* (у беларускім перакладзе *“Восень набліжаецца”*, *“Усе каханні мімалётныя”*, *“Народзіны”*, *“Бессмяротнасць нябыту”*, *“Цяпер ужо нічога”*, *“Канец”* і *“Апошні сон”*).

Пасля нашага аналізу жыцця і творчасці Міхася Стральцова і Анхела Гансалеса мы дайшлі да пэўных высноваў наконт іх успрымання і ўжывання матыву смерці. Па-першае, абодвух паэтаў характарызуе прысутнасць у лірычных творах матыву прыроды (*locus amoenus*) як фону для філасофскіх разваг пра жыццё і смерць, як назіраем у вершах *“Шчаслівая хвіліна”* Стральцова і *“Восень набліжаецца”* Гансалеса. У абодвух заўважылі рэлігійныя і міфалагічныя вобразы, звязаныя з паняццямі смерці і часу, а таксама філасофскі пафас твораў (напрыклад, у вершах *“Бессмяротнасць нябыту”* і *“Апошні сон”* Гансалеса і *“Цяжар душы...”* і *“Размова з часам”* Стральцова).

Міхась Стральцоў паказвае ў сваіх творах і гумар (верш *“Замест санета”*), і чысты сарказм (верш *“Помста”*), што адсутнічае ў Гансалеса. У Стральцова да таго ж мы знайшлі нізку вершаў *“Партрэты”*, якая сведчыць пра асабісты (нават інтымны) пункт гледжання аўтара на смерць. Гансалес развівае матыў кахання ў творах, дзе таксама з'яўляюцца матывы смерці і часу, звязвае каханне са смерцю (у вершах

“Усе каханні – мімалётныя”, “Цяпер ужо нічога”, “Бессмяротнасць нябыту” і “Канец”), чаго не знайшлі ў лірыцы беларускага літаратара.

У любым выпадку мы лічым гэтую працу пачаткам болей грунтоўнага і глыбокага даследавання, дзякуючы якому спадзяёмся знайсці не толькі чарговыя падрабязнасці наконт матыву смерці ў творчасці Стральцова і Гансалеса, а розніцу і падабенства ў іх паэзіі і ў тагачаснай паэзіі Беларусі і Іспаніі.

Бібліяграфія

1. Вярцінскі, Анатоль (1980). *Высокае неба ідэала: Літ. крытыка і публіцыстыка*. Мастацкая літаратура, Мінск.

2. Старальцоў, Міхась (2015). *Выбраныя творы*. Літаратурна-мастацкае выданне. Беларускі кнігазбор: БК. Серыя I. Мастацкая літаратура. Мінск.

3. *Сучасны літаратурны працэс: пісьменнік і жыццё* (2006). Постканферэнцыйная публікацыя, НАН РБ, Мінск.

4. Debicki, Andrew Peter (1986). *Poesía del conocimiento. La generación española de 1956–1971*. Ediciones Júcar, Мадрыд.

5. Olivio Jiménez, José (1972). *Cinco poetas del tiempo*. Ínsula Iberia Ediciones. Pubicaciones, Мадрыд.

6. *Poemas del alma* (2006). Інтэрнэт-архіў, URL(доступ: 20 лістапада 2016 года): <http://www.poemas-del-alma.com/angel-gonzalez.htm>

7. Sáiz Ripoll, Anabel (2005). “La muerte en la literatura. Siglos XIX y XX”, *Arena y Cal*, № 120 (10), URL(доступ: 20 лістапада 2016 года): <http://www.islabahia.com/arenaycal/2005/10octubre/anabel120.htm>

8. Sánchez Carrón, Irene (2007). “Correlaciones del presente en la poesía de Ángel González”. *Especulo. Revista de estudios literarios*, №35, URL (доступ: 20 лістапада 2016 года): <http://www.ucm.es/info/especulo/numero35/agonzal.html>